

Ніно Шарашенідзе

Тбіліський державний університет ім. Іване Джавахішвілі

Модальність у грузинській мові: методика викладання та прийоми для іноземців

(на прикладі викладання грузинської як другої мови та як іноземної мови)

Анотація

Модальність - семантична категорія, яка, у багатьох мовах, передається за допомогою полісемантичних і поліфункціональних форм. Тобто, одна модальна форма може мати різні модальні значення в залежності від різних контекстів та комбінацій з різними дієслівними формами. Важливою, характерною особливістю грузинської мови вважається те, що різні форми одного й того ж дієслова, які комбінуються з тією ж модальною формою, мають різні значення. Отже, переклад модальних форм може стати певним викликом для перекладача, оскільки у цьому процесі необхідно брати до уваги всі семантичні нюанси. Задля цього напрочуд важливо виокремити підсистему, що базується на певному принципі, щоб повною мірою відобразити різноманітні семантичні нюанси значення, яке виражається модальними формами. Побудовування такої підсистеми необхідно для ефективного навчання іноземній мові, також вона повинна в повній мірі відображати цю важливу особливість грузинської мови у навчальному процесі і, відповідно, у підручниках.

В даній статті представлена така підсистема, а також методи і стратегії, які слід взяти до уваги, у викладанні грузинської мови. Стаття також акцентує увагу на перспективах залучення цієї підсистеми у процес викладання грузинської мови, а також на типології вправ і відповідній практичній роботі в класі.

Ключові слова: модальність, модальне значення, семантичний аналіз речення.

Вступ

Модальність відіграє найважливішу роль у мові, оскільки вона виявляє сталі зв'язки між твердженням та його семантикою. Якщо звертатися до широкого потрактування проблеми,

речення або дискурс не можуть бути позбавлені модального значення. Завжди відчувається певне ставлення до значення, яке виражає речення – когнітивне, емоційне або раціональне. Мовець завжди виражає таке ставлення,

попри те, що засоби, які використовуються у процесі, можуть відрізнятися. Зокрема, ставлення до твердження може виражатись способом дієслівної форми та модальних елементів, а також акцентуванням, порядком слів, інтонацією, жестами й виразом обличчя.

Головними засобами вираження модальності як семантичної категорії виступають мовні форми, які, незалежно від контексту, передають певну модальну семантику. Отже, головні елементи вираження модальності є мовні форми або модальні дієслова і елементи.

Модальну систему залучено до кожного рівня навчання та викладання мови. До того ж, слід також визначити рівень, на якому доцільно викладати різні форми і семантика модальних дієслів.

У грузинській мові виокремлюються два дієслова, які виражаються грузинську модальну систему - **ndoma** (хотіти) and

shedzleba (могти). Слід зазначити, що ці дієслова використовуються як незалежні дієслова у грузинській мові та мають систему дієвідмінювання, а також всі три особи однини й множини. Що стосується модального елемента, це форма однини третьої особи **-unda** (хоче/ повинен), яка додається без змін до дієслівної парадигми. Зворот передає декілька модальних значень. Також слід взяти до уваги, що звороти є різними. Підмет стоїть у давальному відмінку. Проте, у другому прикладі підмет визначає зворот головного дієслова або, іншими словами, він використовується у відмінку, який вимагає головне дієслово. Він може бути номінативним або ергативним зворотом: **ის უნდა წავიდეს** (is unda tsavides- він/вона повинен йти) - **მან უნდა გააკეთოს** (man unda gaaketos- він/вона повинен зробити) :

უნდა Unda (хотіти) як незалежне дієслово <i>-змінюється в залежності від особи й числа</i>	Unda (мусити) як модальне дієслово – <i>не змінюється в залежності від особи й числа</i>
მე მინდა გავაკეთო (me minda gavaketo-я хочу зробити)	მე უნდა გავაკეთო (me unda gavaketo-Я повинен зробити)
შენ გინდა გააკეთო (shen ginda gaaketo-ти (t) хочеш зробити)	შენ უნდა გააკეთო (shen unda gaaketo-ти повинен зробити)

<p>მას უნდა გააკეთოს (mas unda gaaketos- він/вона хоче зробити)</p> <p>ჩვენ გვინდა გავაკეთოთ (chven gvinda gavaketot-ми хочемо зробити)</p> <p>თქვენ გინდათ გააკეთოთ (tkven gindat gaaketot-ви (V) хочете зробити)</p> <p>მათ უნდათ გააკეთონ (mat undat gaaketon- вони хочуть зробити)</p>	<p>მან უნდა გააკეთოს (mas unda gaaketos - він повинен зробити)</p> <p>ჩვენ უნდა გავაკეთოთ (chven unda gavaketot- ми повинні зробити)</p> <p>თქვენ უნდა გააკეთოთ (tkven (V) unda gaaketot- ви повинні зробити)</p> <p>მათ უნდა გააკეთონ (mat unda gaaketon- вони повинні зробити)</p>
--	--

Отже, ця особливість представляє собою значну проблему в процесі викладання та навчання мові, тому напрочуд важливо брати її до уваги.

Окрім цього, існують й інші модальні елементи, що додаються до дієслова з метою надання модальної семантики: ეგებ (egeb), იქნებ (ikneb),

ლამის (lamis), თითქოს (titkos), თითქმის (titkmis), კინაღამ (kinagham), მაინც (maints). Для грузинської мови є релевантною комбінація способу та модального елемента. Отже, модальність грузинської мови можна поділити на такі семантичні групи:

Семантика	Модальна форма	Приклад
Логічна можливість	<p>შევძლებ (shevdzleb- – Я буду взмоzi/ я можу)</p> <p>შესაძლოა (shesadzloa- можливо)</p> <p>შესაძლებელია (shesadzlebelia- – це можливо)</p>	<p><i>შევძლებ წასვლას / გაკეთებას...(shevdzleb tsasvlas/gaketebas - – Я можу/ Я буду взмоzi піти/зробити)</i></p> <p><i>შესაძლოა მოვიდეს / გააკეთოს...(shesadzloa movides/gaaketos- можливо, він/вона зможе прийти/зробити)</i></p> <p><i>შესაძლებელია მოვიდეს / გაკეთდეს...(Shsadzlebelia movides/gaketdes- – є вірогідність, що хтось прийде/ щось буде зроблене)</i></p>
Можливість	აღბათ (можливо)	<i>აღბათ მოვა / იტყვის... (albat mova/itkvis) –</i>

	ოქნებ (можливо, може бути, вірогідно)	<i>Можливо, він/ вона приходить/каже</i> <i>ოქნებ მოვიდეს / გააკეთოს...(ikneb movide/gaaketos- Можливо, він прийде/зробить)</i>
Припущення	ეგებ (egeb- вірогідно / може бути, можливо)	<i>ეგებ მოვიდა / მოვიდეს...(egeb movida/movides-Можливо, він приходив / він може прийти)</i>
Логічна необхідність	უნდა (unda- напевно / вірогідно)	<i>უნდა იყოს / გაეკეთებინა / სხვოდეს...(unda ikos/gaaketebina/axsovdes- вірогідно/напевно (він/вона), напевно, зробила /повинен пам'ятати</i>
Зобов'язання, обов'язок	უნდა (unda) повинен/слід	<i>უნდა დაწერო / გააკეთო... ((you (t) unda datsero/gaaketo – ти повинен написати/зробити)</i>
Заборона	ნუ (не слід, не робити)	<i>ნუ აკეთებ / კითხულობ... (nu aketeb/kitxulob- (ти) не повинен робити /тобі не слід робити /читати)</i>
Дозвіл	შეიძლება (sheidzleba -можливо, можна) შეგიძლია (shegidzlia- ти можеш) შეუძლია (sheudzlia- він може)	<i>შეიძლება წავიდე / გავაკეთო?.. (sheidzleba tsavide/gavaketo? Можна мені піти/зробити? Чи можливо, щоб я пішов?)</i> <i>შეგიძლია წახვიდე / გააკეთო...(shegidzlia tsaxvide/gaaketo-(ти(t) можеш іти /зробити)</i> <i>შეუძლია წავიდეს / გააკეთოს...(sheudzlia tsavides/gaaketos-(він/вона) може йти /робити)</i>
Вміння та здатність	შემიძლია (shemidzlia- I можу) ვიცი (vitsi-Я знаю / Я можу)	<i>შემიძლია ცურვა / კითხვა...(shemidzlia tsurva/kitxva-Я можу плавати /читати)</i> <i>ვიცი ცურვა / კითხვა...(vitsi tsurva/kitkhva-Я вмію плавати / Я можу плавати)</i>
Заперечення вміння та здатності	ვერ (ver-Я не можу / не вмію)	<i>ვერ ვცურავ / ვკითხულობ... (ver vtsurav/vkitxulob (Я не можу плавати /читати)</i> <i>ვერ გავაკეთებ / წავიკითხავ...(Я не можу</i>

		რობიტი/ჩიტი) – Я не зможу зробити /прочитати)
Бажання	იქნებ(ikneb- можливо) ნეტავ (netav- якби ж)	იქნებ წავიდე / გავაკეთო...(ikneb tsavide/gavaketo –Можливо, я можу піти /зробити)
Сильне бажання	ნეტავ(netav- якби тільки (я..) міг)	ნეტავ წავიდე / გავაკეთო...(netav tsavide/gavaketo- Якби тільки я міг піти /зробити)
Оцінка-приблизне оцінювання	ლამის(lamis- близько) თითქმის(titkmis- майже) კინაღამ(kinagham- майже, близько)	ლამის ჩამოვარდა / გატყდა...(lamis chamovarda/gatkda- Воно майже впало /розбилось) თითქმის გააკეთა / დაწერა...(titkmis gaaketa/dastera- він/вона майже зробив /написав)
Оцінка-уява	თითქოს(titkos- ніби) ვითომ(vitom- ніби)	თითქოს მოვიდა / გააკეთა...(titkos movida/gaaketa – ніби вона/він приходив /зробив) ვითომ მოვიდა / ვითომ გააკეთა...(vitom movida/gaaketa - ніби вона/він приходив /зробив)
Емоційна оцінка (подив- здивування)	განა (Did he/she. ნუთუ (Невже ვი/ვინა --?) აკი (Я гадав --- ვინ (вона) не) ნეტავ(Цікаво, чи)	განა გააკეთა / თქვა...(gana gaaketa/tkva – Чи він насправді зробив/сказав це?) ნუთუ დაასრულა / მოვიდა?..(putu daasrula/movida? –Чи насправді він закінчив/прийшов? აკი არ მობდაო?.. (aki ar mindao?- Невже він не казав, що він цього не бажає?) ნეტავ რა უნდა?..ნეტავ იცის ეს ამბავი?..(netav ra unda? netav itsis es ambavi?- Чого він хоче? Цікаво, чи знає він про цю подію?)

Оцінка-рішення	ღირს*(ghirs- слід)	არ ღირს ამის გაკეთება... (arghirs amis gaketeba-Не варто робити це) ღირს კი ამის გაკეთება?... (ghirs ki amis gaketeba?-Чи варто це робити?)
Переконавання-точка зору	მაიხვ (все ж)	მაიხვ არ გავაკეთებ / წავალ... (maints ar gavaketeb-tsaval..Все ж я цього не робитиму/ не піду)
Спільне рішення	მოდი (modī-даваймо)	მოდი ერთად წავიდეთ / გავაკეთოთ.. (modī ertad tsavidet/gavaketot-Підемо/ зробимо разом)
Особисте рішення (у мовленні)	ავდექი და...(avdeki da –Я звівся та – Я вирішив/ прийняв рішення) ადექი და...(adeki da... Ти прийняв рішення та чому б ні ...) ადგა და...(adga da..він прийняв рішення та ..)	ავდექი და წავედი / გავაკეთე / ვუთხარი...(Я звівся та пішов /зробив/сказав..Я прийняв рішення та пішов/зробив/сказав) ადექი და წადი / გააკეთე / უთხარი...(ти звівся та йдеш /робиш/кажеш –наразі вирішуй та йди/роби/кажи.. наразі ти можеш взяти й піти /зробити/сказати) ადგა და წავიდა / გააკეთა / უთხრა...(вона/він звівся та пішов..Він прийняв рішення та пішов /зробив/сказав

Полісемантична та поліфункціональна природа модальних форм

Загалом, модальні форми повсякчас мають декілька значень, тому, приймаючи це до уваги, слід дослідити їх різні функції. Це також характерно для інших мов. Наприклад, в англійській мові одна модальна форма може виражати декілька значень. Також розповсюджене

використання різних форм модальних дієслів в різних функціях. Наприклад, **could** окрім того, що виступає формою минулого часу модального дієслова **can**, також використовується у якості маркера ввічливої форми.

Подібним чином, у грузинській мові декілька модальних форм мають різні значення. Таблиця, наведена нижче,

представляє характеристики модальних (titkmis), კინაღამ (kinagham), მაინც (maints):

ეგებ (egeb), იქნებ (ikneb), ლამის (lamis), თითქოს (titkos), თითქმის

Модальна форма	Модальне значення
შეძლება (shedzleba - мати змогу)	<ul style="list-style-type: none"> • Логічна можливість • Дозвіл • Вміння та здатність
უნდა (unda- повинен)	<ul style="list-style-type: none"> • Логічна необхідність • Зобов'язання, обов'язок • Об'єктивна необхідність
იქნებ (ikneb-можливо)	<ul style="list-style-type: none"> • Можливість • Бажання, воля
ეგებ (egeb- можливо)	<ul style="list-style-type: none"> • Припущення • Вірогідність
ნეტავ (netav-якби ж)	<ul style="list-style-type: none"> • Сильне бажання, побажання • Емоційна оцінка (подив- здивування)
მაინც (maints-все ж)	<ul style="list-style-type: none"> • Переконавання-точка зору • Рішення
ღირს (ghirs- варто)	<ul style="list-style-type: none"> • Незалежне дієслово • Оцінна модальність
ვიცი (vitsi-Я знаю)	<ul style="list-style-type: none"> • Незалежне дієслово • Вміння та можливість
მოდი (modi- даваймо)	<ul style="list-style-type: none"> • Незалежне дієслово • Спільне рішення
ავდექი (Я вирішив/прийняв рішення ..)	<ul style="list-style-type: none"> • Незалежне дієслово • Особисте рішення

Важливо приймати до уваги ці характеристики під час навчання мови й, особливо, викладаючи граматичний матеріал, з акцентом на тому коли й як вводити семантичні особливості модальних форм.

Декілька значень однієї модальної форми - повинен

Must – повинен – модальна форма, що виражає логічну необхідність. Проте, це не єдиний тип значення, яке має ця

модальна форма. Дієслівна форма (спосіб та письмо) відіграє неабияку роль. Зворот має різні значення в залежності від типу комбінацій. Таблиця, наведена нижче, демонструє декілька зворотів, й під час навчання мові слід брати до уваги той факт, що їх значення визначається формою дієслова. Також слід зазначити, що аналіз таких семантичних нюансів є можливим лише на більш високому рівні володіння мовою.

Зворот	Семантична функція
<p><i>Unda</i> (повинен)+<i>Conditional</i> II (Умовний спосіб II), I особа множини (<i>უბდა ვთქვათ... unda vtkvat..ми повинні/нам слід сказати....</i>)</p>	<p>Суб'єктивне ставлення мовця залежить від логічної необхідності, використовується у значенні об'єктивної істини.</p>
<p><i>Unda</i> (повинен) + <i>Conditional</i> II (Умовний спосіб II) (<i>უბდა შეცვალეს...unda sheitsvalos..необхідно /слід змінити</i>)</p>	<p>Позиція мовця базується на суб'єктивному сприйнятті та представляється як істина, яку логічно неможливо уникнути. Зображується дія, що матиме місце у майбутньому, при цьому додається значення поради та рекомендації.</p>
<p><i>Unda</i> (must) + Optative II (бажаний спосіб II)</p>	<p>Логічна необхідність та орієнтація на результат.</p>

<p>(უნდა ჩამოსულიყო (<i>unda</i> <i>chamosuliko...ი/ი</i> слід було прийти)</p>	
<p>Unda (повинен + теперішній умовний спосіб) (უნდა <i>ახსოვდეს...unda</i> <i>akhsovdes... він/вона</i> повинен пам'ятати)</p>	<p>Виражає неозначену дію, логічну необхідність з додатковим значенням припущення чи рекомендації</p>

Система модальних форм та її значення для коректного планування підручників та навчального процесу

З метою коректного планування підручників і навчального процесу необхідно таким чином презентувати граматичні та мовні форми, щоб полегшити викладання комунікативних аспектів мови, одночасно уникаючи функціональної й семантичної двозначності мовних форм. Беручи це до уваги, окрім грамотного відбору комунікаційних тем комунікації, напрочуд важливим є ефективно планування функціональних аспектів граматики.

Важливо навчати засобам вираження бажання на найпершому рівні володіння мовою. Щоб вивчити це значення, студент вивчає дієслово " to want " (хотіти), яке означає бажання. (наприклад, *me minda tskali* (я хочу води). Також важливо викладати форми умовного способу, оскільки це дає можливість обирати між декількома лінгвістичними засобами. Додаткові значення зобов'язання або рішення дозволяють викладати чотири звороти на першому рівні.

(1) <i>მე მინდა პური. (me minda puri – Я хочу хліба)</i>	Виражає бажання
(2) <i>მე მინდა პურის ყიდვა (me minda puris kidva – Я хочу купити хліб)</i>	Виражає бажану дію
(3) <i>მე მინდა პური ვიყიდო. (me minsa puri vikido – Я хочу купити хліб)</i>	Виражає бажання та рішення
(4) <i>მე პური უნდა ვიყიდო. (me puri unda vikido – Я повинен /мені треба / мені слід купити хліб)</i>	Виражає рішення чи зобов'язання

Той факт, що усі значення є пов'язаними з однією дієслівною формою, ускладнює ситуацію, хоча семантика різниться в залежності від звороту. Отже, напрочуд важливо не навчати різним значенням на одному й тому ж рівні або одночасно.

Слід зазначити, що викладання аспектів функціональної граматики можливо лише після ретельного завчасного планування та аналізу. Ілюстративним прикладом цього виступить аналіз ще однієї форми: "modi" (приходити), що є наказовою формою та має значення руху до мовця: *მოდი*

დავასთან (modi dapastan- вийди до дошки); *მედი ჩემთან* (modi chemtan- підійди до мене). Цьому звороту та значенню варто навчати на першому рівні. "modi" (приходити)' також використовується як модальна форма зі значенням спільного рішення. Це значення вибудовує зовсім інший зворот. Зрозуміло, що ці форми слід викладати на різних рівнях задля того, щоб розрізнити їх функцію та семантику. Одночасно, зауважимо, що не можна вивчення модальної форми не може передувати вивченню власне дієслова.

	Movement towards the speaker:	Mutual decision:
ძალდი (modi) приходити / даваймо	<i>ძალდი დაფასთახ (modi dapastan- підійди до дошки)</i>	<i>ძალდი, ერთად წავიდეთ (modi ertad tsavide- пішли разом)</i>
	<i>ძალდი მაგიდასთახ (modi magidastan- підійди до столу)</i>	<i>ძალდი, ერთად წავიკითხოთ.(modi ertad tsavikitxot- читаймо разом)</i>
	<i>ძალდი ჩემთან (modi chemtan- підійди до мене)</i>	<i>ძალდი, ერთად გავაკეთოთ (modi, ertad gavaketot- зробімо це разом)</i>

Все наведене демонструє важливість коректного аналізу граматичних форм, який повинен передувати їх систематизації та викладанню за певним принципом. Це вирішить проблему функціональної, формальної або семантичної двозначності та набагато полегшить процес опанування мови.

Система модальності та взаємозв'язку рівнів мовної компетенції .

Послідовне планування і навчання модальній системі є невід'ємною

частиною навчання мові. Очевидно, що автор підручника та вчитель мають змогу вибудувати систему, що базується на певних принципах, попри неабияку значущість ряду аспектів, які слід взяти до уваги. В першу чергу, це означає виокремлення підсистеми, яка виявила би взаємозв'язок між викладанням модальної семантики та рівнями мовної компетенції. Беручи до уваги аспекти, що представлені вище, цю проблему можна окреслити наступним чином:

Рівні мовної компетенції	Модальні форми	Семантика модальних форм
A 1	(თუ) შეიძლება-(tu) sheidzleba -(If) Можливо ვიცი (vitsi- Я знаю) უნდა (unda-повинен) ალბათ (albat –можливо,	Дозвіл Вміння та здатність Зобов'язання, обов'язок Можливість Вірогідність

	ймовірно)	
A 2	ვერ (ver-не взмози) ნუ (nu- не+дієслово) უნდა (unda- повинен) შემოდლოა (shemidzlia- я можу) მოდი (modi-даваймо) ნეტავ (netav-if only)	Заперечення вміння та здатності Заборона Логічна необхідність Вміння та здатність Спільне рішення Сильне бажання
B 1	შევძლებ (shevdzleb- я зможу) იქნებ (ikneb-можливо) განა (gana), ნუთუ (nutu), აკი (aki), ნეტავ (netav) მაინც (maints-все ж)	Логічна можливість/здатність Вірогідність Емоційна оцінка Переконання-точка зору
B 2	შესაძლოა, შესაძლებელია... (shesadzloa, shesadlzebelia – ймовірно/вірогідно) იქნებ (ikneb-можливо) ეგებ (egeb-можливо) ლამის(lamis-майже), თითქმის (titkmis– майже) კინაღამ(kinagham-майже) თითქოს (titkos - ніби) ვითომ (vitom- ніби) ღირს (ghirs- слід)	Логічна можливість Бажання Припущення Оцінка-приблизне оцінювання Оцінка-уява Оцінка-рішення
C 1		
C2		

На поглиблених рівнях мовної компетенції (C 1, C2) мовні форми, що вивчаються, обробляються й їх значення

переміщуються, і цей процес ґрунтується на текстах і мовленні.

Методи й стратегії опанування семантикою модальних форм, типи вправ

В процесі навчання мови напрочуд важливо коректно обрати методи і стратегії. Вважається, що метод, який ґрунтується на написанні, є надзвичайно продуктивним під час вивчення граматичних аспектів, оскільки він полегшує опанування матеріалу. Крім того, **метод візуальних підпор** також набуває значущості, оскільки він надає можливість ефективно викладати моделі і звороти. Звороти з певними значеннями вимагають особливого аналізу, оскільки, разом з модальною формою, частина звороту може включати інфінітив, умовний спосіб або форму дієслова в дійсному способі. Таким чином, модель, представлена учням під час уроків або в підручниках, має бути наведена для кожного зі значень, які вона передає. Одночасно, як відомо, дієслово в грузинській мові не характеризується однією й тою ж моделлю утворення. Отже, важливо, щоб зворот включав групи дієслів з однаковою моделлю утворення. Метод **питання і відповіді** також є напрочуд продуктивним, оскільки він в

однаковій мірі розвиває навички письма та говоріння.

На початковому етапі оволодіння мовою, рекомендовано надавати не лише моделі, але й представляти речення в повсякденних ситуаціях. Після семантичного аналізу речень доцільно дати студентам неавтентичні тексти або діалоги, що є складені з конкретною метою та ґрунтуються на певних комунікативних ситуаціях. Акцентування на формах і конструкціях у таких текстах полегшить процес вивчення і запам'ятовування. Лише після такого серйозного аналізу учень може ефективно копіювати етапи побудови конструкцій та будувати звороти, речення і тексти самостійно. Різноманіття вправ, що використовуються, полегшить цей процес. Кожна з цих вправ повинна бути спрямована на засвоєння матеріалу і розвиток певних навичок. Стосовно вираження модальності, важливо обирати звороти й семантику коректно, що є можливим за умови, якщо учні виконуватимуть практичні вправи різних типів.

Типи вправ:	Мета:
Вставити вірну модальну форму в речення	Студент повинен обрати одну з декількох модальних форм, що пропонуються, й вставити її в речення. Ця вправа заохочує й полегшує вибір модальної форми, відповідної до значення.
Вибір вірної дієслівної форми	Студент повинен обрати й сполучити правильну форму дієслова з модальною формою, наведеною в реченні. Ця вправа також полегшує побудову з релевантних модальних конструкцій.
Зв'язок/ сполучення частин речення	Ця вправа розвиває вміння розуміти речення та формувати правильні конструкції
Вибір правильної відповіді на питання	Ця вправа розвиває вміння вибору правильної семантики і конструкції
Складання речень з правильною модальною формою	Ця вправа розвиває вміння використовувати модальну форму та її зворот для вираження певного значення.
Складання запитань	Ця вправа полегшує точну семантичну передачу комунікативної ситуації.
Трансформація семантики речення	Ця вправа розвиває знання нюансів/відтінків семантики модальних форм
Складання речень	Розвиває навички вироблення
Складання діалогу	Розвиває навички вироблення
Складання текстів	Розвиває навички вироблення

Стратегії та методологія, представлені вище, можуть бути в рівній мірі застосовані як у викладанні грузинської мови як другої, так і як іноземної мови. Проте, спостерігаються

також і певні відмінності. Оскільки, у вивченні другої мови лінгвістичне довкілля, що має вплив на учня, набуває значущості, адже воно відіграє певну роль в процесі комунікації. Для того, щоб зрозуміти певне модальне значення, також

можна використовувати такі невербальні засоби як жести, вираз обличчя, інтонацію та інші засоби невербальної комунікації. Це менш вірогідно у процесі викладання

іноземної мові, коли учень не піддається впливу автентичного мовного середовища, що призводить до необхідності збільшити кількість практичних вправ.

Посилання

- HAAN, F. de, 2009. Epistemic must, Studies on English Modality. 2009
- HARRIS, A. C., 1995. Modal Auxiliaries in Georgian, "Philological Papers", Tbilisi, 1995.
- JORBENADZE, B., 1993. Diverbal Modal Elements in Georgian. Issues of Georgian Word Culture. Volume 10, Tbilisi. 1993.
- KOTINOV, N., 1986. The Category of Mood and Certain Issues of Georgian Syntax, Tbilisi. 1986.
- PALMER, F. R., 1999. Modality and the English Modals, London: Longman. 1999.
- PALMER, F. R., 2001. Mood and Modality, Cambridge: University Press. 2001
- PAPIDZE A., 1981. The Functions of Subjunctive Two in Contemporary Literary Georgian, Issues of Georgian Word Culture, Volume Four, Tbilisi. 1981.
- PAPIDZE, A., 1984. Certain Issues Related to the Function of Present Subjunctive, Issues of Georgian Word Culture, volume 6. Tbilisi. 1984.
- SHARASHENIDZE, N., 1999. The History and Morphosyntactic analysis of the verb "MUST". Linguistic Papers, # 4. Tbilisi. 1999 -
- SHARASHENIDZE, N., 2014., Epistemic Modality in Georgian, Verbum, Vilnius, 2014